

520/2021 Sb.

Zákon

ze dne 15. prosince 2021

O dalších úpravách poskytování ošetrovného v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii onemocnění COVID-19

Vyhlášeno dne 23. prosince 2021, datum poslední novelizace 26. února 2022

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Úvodní ustanovení

§ 1

(1) Pro účely tohoto zákona se mimořádným opatřením při epidemii rozumí

a) krizové opatření vyhlášené orgánem krizového řízení podle krizového zákona a mimořádné opatření vydané orgánem ochrany veřejného zdraví podle zákona o ochraně veřejného zdraví k ochraně obyvatelstva a prevenci nebezpečí vzniku a rozšíření infekčních onemocnění, pokud se tato opatření týkají zákazu osobní přítomnosti dětí, žáků a studentů v zařízení nebo škole anebo jejich částech uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění a v § 70 odst. 2 písm. f) bodu 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů v důsledku onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem označovaným jako SARS CoV-2 (dále jen „onemocnění COVID-19“),

b) mimořádné opatření podle zákona o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů, kterým došlo k omezení výuky nebo jiné činnosti školy nebo školského zařízení, dětské skupiny, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, zařízení péče o děti do 3 let věku, zařízení pro výchovu, výuku anebo mimoškolní vzdělávání dětí nad 3 roky věku nebo jiného obdobného zařízení anebo stanovení podmínek pro výuku nebo jinou činnost anebo pro osobní přítomnost v nich, pokud tato opatření mají za následek osobní nepřítomnost dětí, žáků a studentů v těchto školách a zařízeních anebo jejich částech,

c) opatření podle školského zákona nebo prováděcích právních předpisů vydaných k jeho provedení, kterým došlo k uzavření zařízení nebo školy anebo jejich částí uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění a v § 70 odst. 2 písm. f) bodu 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a které bylo přijato v přímé souvislosti s onemocněním COVID-19,

d) nařízení karantény dítěti nebo osobě uvedené v § 3 odst. 1 písm. b) v přímé souvislosti s onemocněním COVID-19.

(2) Pokud mimořádná opatření při epidemii podle odstavce 1 písm. a), b) a c) na sebe bezprostředně navazují nebo se překrývají, považuje se navazující nebo překrývající se opatření za pokračování předchozího mimořádného opatření. Navazuje-li mimořádné opatření při epidemii podle odstavce 1 písm. d) bezprostředně na předchozí mimořádné opatření podle odstavce 1 písm. d) nebo se s ním překrývá, považuje se toto navazující nebo překrývající se opatření za pokračování předchozího mimořádného opatření.

(3) Nároky podle tohoto zákona vznikají a trvají jen v době trvání mimořádného opatření při epidemii, nejdéle však do 28. února 2022.

(4) Opatření podle školského zákona nebo prováděcích právních předpisů vydaných k jeho provedení, kterým došlo k uzavření zařízení nebo školy anebo jejich částí uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění a v § 70 odst. 2 písm. f) bodu 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a které bylo přijato v přímé souvislosti s onemocněním COVID-19, se pro účely tohoto zákona rozumí též mimořádné ředitelské volno a mimořádné vzdělávání distančním způsobem podle zákona o mimořádném ředitelském volnu a mimořádné vzdělávání distančním způsobem pro období epidemie onemocnění COVID-19.

(5) Nestanoví-li se v tomto zákoně jinak, použije se zákon o nemocenském pojištění.

(6) Tento zákon se použije na právní vztahy, které nejsou upraveny přímo použitelným předpisem Evropské unie v oblasti sociálního zabezpečení¹⁾.

§ 2

(1) Za nařízení příslušného orgánu o uzavření zařízení nebo školy anebo jejich částí uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění a podle § 70 odst. 2 písm. f) bodu 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů se považuje též opatření uvedené v § 1 odst. 1 písm. b) a c).

(2) Za zařízení podle § 39 odst. 1 písm. b) bodů 1 a 2 zákona o nemocenském pojištění a podle § 70 odst. 2 písm. f) bodů 1 a 2 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů se považuje též zařízení určené pro péči o osoby, které jsou závislé na pomoci jiné osoby aspoň ve stupni I (lehká závislost) podle zákona o sociálních službách.

(3) Pro nárok na ošetřovné podle § 39 odst. 1 písm. b) bodů 1 a 2 zákona o nemocenském pojištění a pro nárok na ošetřovné podle tohoto zákona se nepoužije § 39 odst. 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, a jde-li o zaměstnance činné na základě dohody o pracovní činnosti, též § 39 odst. 5 písm. g) zákona o nemocenském pojištění.

§ 3

Podmínky nároku na ošetřovné

(1) Nárok na ošetřovné má též zaměstnanec, který nemůže vykonávat v zaměstnání práci z důvodu

a) péče o nezaopatřené dítě, které je závislé na pomoci jiné osoby aspoň ve stupni I (lehká závislost) podle zákona o sociálních službách a nemůže navštěvovat školu z důvodu mimořádného opatření při epidemii; nezaopatřenost

dítěte se posuzuje podle zákona o důchodovém pojištění,

b) péče o osobu ve věku nad 10 let, která je umístěna v zařízení uvedeném v § 2 odst. 2, ale toto zařízení nemůže navštěvovat z důvodu mimořádného opatření při epidemii,

c) péče o nezaopatřené dítě se speciálními vzdělávacími potřebami podle školského zákona, jde-li o dítě se závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem²⁾, kterému bylo vydáno doporučení školského poradenského zařízení za účelem stanovení podpůrných opatření pro jeho vzdělávání³⁾ (dále jen „dítě se speciálními vzdělávacími potřebami“), jestliže nemůže navštěvovat školu z důvodu mimořádného opatření při epidemii, nebo

d) ošetřování jiné fyzické osoby, jejíž zdravotní stav z důvodu nemoci nebo úrazu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou, nebo ženy, která porodila, jestliže její stav v době bezprostředně po porodu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou.

(2) Nárok na ošetřovné má též zaměstnanec, který v době trvání mimořádného opatření při epidemii nastoupil do zaměstnání, pokud potřeba péče o dítě nebo o osobu uvedenou v odstavci 1 vznikla přede dnem nástupu do zaměstnání a trvá aspoň v tento den; za den vzniku potřeby této péče se považuje den, v němž začal zaměstnanec pečovat o toto dítě nebo o tuto osobu z důvodu mimořádného opatření při epidemii. Podmínkou nároku na ošetřovné v tomto případě je účast na nemocenském pojištění alespoň po dobu 90 kalendářních dnů v posledních 6 měsících bezprostředně předcházejících dni, v němž začal pečovat o dítě nebo o osobu uvedenou v odstavci 1 z důvodu mimořádného opatření při epidemii. Do doby účasti na nemocenském pojištění pro nárok na ošetřovné podle věty první se započítává též

a) doba studia na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole nebo na konzervatoři považovaná za soustavnou přípravu na budoucí povolání pro účely důchodového pojištění⁴⁾, jestliže toto studium bylo úspěšně ukončeno,

b) doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, pokud byl tento důchod odňat a po odnětí tohoto důchodu vznikla, popřípadě dále trvala nemocensky pojištěná činnost,

c) doba vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, nebo

d) doba pobírání rodičovského příspěvku.

Doby uvedené v písmenech a) až d) se započítávají v rozsahu, v jakém se nekryjí s nemocensky pojištěnou činností; pokud se doby uvedené v písmenech a) až d) vzájemně překrývají, započítávají se pouze jednou.

(3) Zaměstnanec činný na základě dohody o provedení práce nebo zaměstnanec činný na základě dohody o pracovní činnosti, která je zaměstnáním malého rozsahu, kteří nejsou účastni nemocenského pojištění v kalendářním měsíci, v němž vznikla potřeba péče, mají nárok na ošetřovné též, pokud byli účastni nemocenského pojištění aspoň ve 3 kalendářních měsících bezprostředně předcházejících kalendářnímu měsíci, v němž vznikla potřeba péče.

(4) Nárok na ošetřovné, na které vznikl nárok podle tohoto zákona, zaniká skončením zaměstnání.

(5) Nárok na výplatu ošetřovného není v období školních prázdnin a volných dnů vyhlášených ředitelem školy v průběhu školního roku, s výjimkou mimořádného ředitelského volna podle zákona o mimořádném ředitelském

volnu a mimořádném vzdělávání distančním způsobem pro období epidemie onemocnění COVID-19.

(6) Ošetřovné se nevyplácí za dny pracovního klidu v kalendářním týdnu, pokud zaměstnanci v tomto týdnu nevznikl nárok na výplatu ošetřovného ani za 1 kalendářní den, který měl být pro zaměstnance pracovním dnem v kalendářním týdnu a v němž potřeba péče trvala.

(7) Podmínkou nároku na ošetřovné je, že osoba, jíž jsou ošetřování nebo péče poskytovány, žije se zaměstnancem v domácnosti; to neplatí v případě ošetřování nebo péče o příbuzného v linii přímé⁵⁾ a sourozence zaměstnance nebo ošetřování manžela (manželky) zaměstnance, registrovaného partnera (registrované partnerky) zaměstnance, rodičů manžela (manželky) nebo registrovaného partnera (registrované partnerky) zaměstnance.

Výše ošetřovného

§ 4

Výše ošetřovného podle zákona o nemocenském pojištění a podle tohoto zákona za kalendářní den činí v období od 1. listopadu 2021 do 28. února 2022 80 % denního vyměřovacího základu.

§ 5

(1) U zaměstnance v pracovním nebo služebním poměru činí výše ošetřovného nejméně 400 Kč za kalendářní den. Má-li tento zaměstnanec sjednánu kratší pracovní nebo služební dobu⁶⁾ než stanovenou týdenní pracovní nebo služební dobu⁷⁾, činí výše ošetřovného za kalendářní den nejméně částku stanovenou jako součin částky 400 Kč a koeficientu zkrácení pracovní doby. Koeficient zkrácení pracovní doby se určí jako podíl kratší pracovní nebo služební doby a stanovené týdenní pracovní nebo služební doby a zaokrouhluje se na 3 platná desetinná místa; přitom se vychází z údaje o stanovené týdenní pracovní nebo služební době a kratší pracovní nebo služební době v den účinnosti mimořádného opatření podle § 1 odst. 1 písm. a), b) a c) nebo v den nařízení karantény podle § 1 odst. 1 písm. d).

(2) Uplatňuje-li zaměstnanec v pracovním nebo služebním poměru nárok na ošetřovné z více zaměstnání a v žádném z těchto zaměstnání pracovní nebo služební doba neodpovídá stanovené týdenní pracovní nebo služební době, činí výše ošetřovného za kalendářní den nejméně částku stanovenou postupem podle odstavce 1 věty druhé a třetí, je-li výše ošetřovného za kalendářní den vypočtená z denního vyměřovacího základu stanoveného podle § 20 zákona o nemocenském pojištění nižší než 400 Kč. Koeficientem zkrácení pracovní doby je součet těchto koeficientů stanovených podle odstavce 1 věty třetí pro tato zaměstnání; tento koeficient může mít maximálně hodnotu 1.

(3) Pro účely stanovení výše ošetřovného podle odstavců 1 a 2 je zaměstnavatel povinen uvést na předepsaném tiskopisu údaj o stanovené týdenní pracovní nebo služební době zaměstnance a při kratší pracovní nebo služební době koeficient zkrácení pracovní doby vypočtený postupem uvedeným v odstavci 1 věty třetí. Porušení této povinnosti se považuje za porušení povinnosti podle § 97 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění.

(4) Ustanovení odstavců 1 a 2 se použije jen při stanovení výše ošetřovného, na které vznikl nárok z důvodu péče o dítě nebo o osobu uvedenou v § 3 odst. 1 písm. b) z důvodu mimořádného opatření při epidemii, nejdříve však v období ode dne 1. listopadu 2021.

Podpůrčí doba a výplata ošetřovného

§ 6

(1) Podpůrčí doba u ošetřovného se prodlužuje o dobu, po kterou trvalo uzavření zařízení nebo školy anebo jejich částí uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění z důvodu mimořádného opatření při epidemii uvedeného v § 1 odst. 1 písm. a), b) nebo c), nebo o dobu, po kterou trvalo nařízení karantény uvedené v § 1 odst. 1 písm. d).

(2) V rámci podpůrčí doby stanovené podle odstavce 1 je možné vystřídání podle § 39 odst. 4 věty první zákona o nemocenském pojištění i vícekrát, přičemž vystřídat se mohou i více než 2 oprávnění; vystřídání není možné v jednom kalendářním dnu. Podmínky nároku na ošetřovné a rozhodné období se u každého oprávněného posuzují ke dni prvního převzetí do péče.

(3) Při výplatě ošetřovného za podpůrčí dobu prodlouženou podle odstavce 1 se postupuje obdobně podle § 110 zákona o nemocenském pojištění.

§ 7

(1) Ošetřovné se vyplácí za jednotlivé kalendářní měsíce, a to za dny péče vykázané na předepsaném tiskopisu; v případě vystřídání podle § 6 odst. 2 se na tomto tiskopisu uvádějí též dny, v nichž o dítě nebo jinou osobu pečoval jiný oprávněný.

(2) Při uplatnění nároku na výplatu ošetřovného podle § 109 odst. 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění v případě uzavření zařízení nebo školy anebo jejich částí uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění z důvodu mimořádného opatření při epidemii se potvrzení o uzavření tohoto zařízení nebo školy anebo jejich částí nahrazuje prohlášením zaměstnance, který žádá o dávku; to platí obdobně pro trvání nebo ukončení tohoto uzavření. V žádosti o dávku se uvede jméno, příjmení a rodné číslo dítěte a název a adresa zařízení nebo školy, které dítě navštěvuje. Nárok na výplatu ošetřovného v případě uvedeném v § 3 odst. 1 písm. c) se dále osvědčuje potvrzením školy s uvedením, že jde o dítě se speciálními vzdělávacími potřebami podle § 3 odst. 1 písm. c). Ustanovení § 97 odst. 1 věty poslední a § 106 zákona o nemocenském pojištění, jde-li o potvrzení o uzavření zařízení nebo školy anebo jejich částí podle věty první, se nepoužijí.

(3) Zaměstnavatel je povinen na předepsaném tiskopisu potvrdit skutečnosti rozhodné pro nárok na ošetřovné v případě zaměstnanců uvedených v § 3 odst. 3. Porušení této povinnosti se považuje za porušení povinnosti podle § 97 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění.

(4) Škola je povinna na žádost zaměstnance potvrdit pro účely ošetřovného, že se jedná o dítě se speciálními vzdělávacími potřebami podle § 3 odst. 1 písm. c). Porušení povinnosti podle věty první a podle § 8 věty první se považuje za porušení povinnosti podle § 106 zákona o nemocenském pojištění.

§ 8

Zařízení nebo škola uvedené v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění sděluje pro účely

kontroly na žádost orgánu nemocenského pojištění údaje potřebné pro ověření skutečností uvedených v § 7 odst. 2. Žádosti se podávají a údaje se sdělují v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup, nedojde-li mezi zařízením nebo školou a orgánem nemocenského pojištění k jiné dohodě.

§ 9

Orgán ochrany veřejného zdraví nebo ošetřující lékař, který podle § 105 zákona o nemocenském pojištění na předepsaném tiskopisu potvrzuje nařízení karantény, její trvání a ukončení, je povinen potvrdit skutečnost, že se jedná o mimořádné opatření při epidemii podle § 1 odst. 1 písm. d). Porušení této povinnosti se považuje za porušení povinnosti podle § 105 zákona o nemocenském pojištění.

§ 10

(1) Nárok na služební volno s poskytnutím služebního příjmu podle § 71 odst. 2 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů má též příslušník bezpečnostního sboru, který nemůže vykonávat službu z důvodu péče o dítě nebo osobu uvedenou v § 3 odst. 1.

(2) Doba služebního volna s poskytnutím služebního příjmu podle § 71 odst. 2 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů se prodlužuje o dobu, po kterou trvalo uzavření zařízení nebo školy anebo jejich částí uvedených v § 70 odst. 2 písm. f) bodu 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů z důvodu mimořádného opatření při epidemii uvedeného v § 1 odst. 1 písm. a), b) nebo c), a o dobu, po kterou trvalo nařízení karantény uvedené v § 1 odst. 1 písm. d).

Společná a závěrečná ustanovení

§ 11

Pro účely důchodového pojištění se za dobu uvedenou v § 16 odst. 4 větě druhé písm. a) zákona o důchodovém pojištění považuje i doba poskytování ošetrovného podle tohoto zákona.

§ 12

(1) Podle tohoto zákona se postupuje i při posuzování nároků na ošetrovné v období ode dne 1. listopadu 2021 do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

(2) Podle § 6 odst. 1 se postupuje i v případě, že podpůrcí doba podle zákona o nemocenském pojištění již uplynula přede dnem 1. listopadu 2021, pokud v tento den trvala potřeba péče o dítě nebo o osobu uvedenou v § 3 odst. 1 písm. b) z důvodu mimořádného opatření při epidemii. Podle § 10 odst. 2 se postupuje i v případě, že služební volno bylo již ze stejného důvodu vyčerpáno přede dnem 1. listopadu 2021.

(3) Nárok na ošetrovné podle tohoto zákona vzniká ode dne 1. listopadu 2021 též zaměstnanci z důvodu péče podle § 3 odst. 1 a zaměstnanci činnému na základě dohody o provedení práce nebo na základě dohody o pracovní činnosti, pokud mu v tento den trvala potřeba péče o dítě nebo o osobu uvedenou v § 3 odst. 1 písm. b) z důvodu

mimořádného opatření při epidemii.

(4) Ošetřovné vyplacené za kalendářní dny v období ode dne 1. listopadu 2021 do dne nabytí účinnosti tohoto zákona v nižší výši, než je výše ošetřovného stanovená podle § 4 a 5, se bez žádosti doplatí do 90 dnů ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

§ 13

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

Pekarová Adamová v. r.

Zeman v. r.

Fiala v. r.

¹⁾ Například nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti.

²⁾ § 16 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

³⁾ § 15 odst. 2 a 5 vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ § 20 až 23 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁾ § 772 občanského zákoníku.

⁶⁾ § 80 zákoníku práce.

⁷⁾ § 79 zákoníku práce.